

הימון

מהדורת חורף 2025

חדש במרכז

מחקר

הוראה

מחוללים שינוי

פודקאסט 'קיימות בעברית' עונה 4 פרק 4 'קיימות בקמפוס' (כל פרקי העונה בעמוד מחוללים שינוי) בתמונה מימין: ניב מאירסון, יובל זיו ומיכל אלטשולר

להגשת בקשת הצטרפות חוקר/ת כחבר/ת במרכז לקיימות ולהשתתפות בקולות קוראים למענקי מחקר במרכז יש למלא את הטופס הבא

דבר ראש המרכז פרופ' אורן אוסטרזר-בירן

מרכז הקיימות באוניברסיטה העברית מהווה נדבך חשוב מאין כמותו במחויבות האקדמית למאבק באתגרים הגלובליים של זמננו הכוללים את משבר האקלים, דלדול המשאבים הטבעיים ואי-השוויון החברתי-כלכלי הנגזר מהם.

המרכז שהוקם בעידודו ובתמיכתו הרבה של נשיא האוניברסיטה, פרופ' אשר כהן, משמש כיום כפלטפורמה חיונית למחקר בין-תחומי חדשני, המשלב מדעי החיים, רפואה, סביבה, כלכלה, חברה ומדיניות למען מחקר המספק הבנה מחד ופתרונות מעשיים בעתיד מאידך לשמירה על עתיד בר-קיימא. תודתנו העמוקה לפרופ' אשר כהן על כל פועלו.

מעבר לכך, המרכז פועל לטיפול מודעות ומעורבות בקרב כלל הסטודנטים, הקהילה המקומית וקובעי המדיניות באוניברסיטה, להטמעת חשיבה סביבתית וחברתית בכל רובדי העשייה האקדמית והציבורית.

השכלה גבוהה בתחומי הקיימות חיונית למחקר ובניית עתיד בר-קיימא ולכן פועל המרכז גם בפעילות אקדמית לסטודנטים ע"י שילוב לימודים בתחומי הקיימות בכל התארים באוניברסיטה.

באמצעות שיתופי פעולה עם גופים שונים, בינלאומיים, חברות מקומיות והקהילה, כוונת המרכז לחנך ולהשפיע לא רק באקדמיה אלא גם מחוצה לה ולהוביל חזון בו המדע והחדשנות משרתים את טובת הדורות הבאים. אני גאה ומודה לנשיא שבחר בי להוביל את המרכז לקיימות של האוניברסיטה העברית יחד עם כלל חברי המרכז, ארגון שהוקם מתוך חזון משותף ליצירת עתיד בר-קיימא עבור כולנו.

בהזדמנות זו, ברצוני להביע תודה עמוקה והערכה רבה לפרופ' יעל מישאל שהובילה את המרכז לקיימות בשלוש השנים האחרונות מאז הקמתו. הנהגתה יחד עם עשייה מחקרית וקידום יוזמות בתחום בקרב תלמידי וחוקרי האוני' הייתה מכרעת בהפיכת החזון למציאות. אנו ממשיכים ונמשיך לבנות על היסודות שהניחה פרופ' מישאל.

תודה מיוחדת לפרופ' ליאור הרמן מהמחלקה ליחסים בין-לאומיים, יו"ר הוועדה האקדמית, על הנהגתו הבלתי מתפשרת ומחויבותו לקידום מטרות המרכז. ברכות לשיר שרון שהצטרפה אלינו לאחרונה במסגרת שת"פ עם הקרן לירושלים, לגבי ליאורה חבר, המנהלת האדמיניסטרטיבית של המרכז לקיימות, על עבודתה המסורה והמקצועית לאורך השנים החיונית לפעילות המרכז והצלחתו.

תודות וברכות לכל חברי וחברות המרכז, אשר ללא תרומתם הפעילה ושיתוף הפעולה יוצא הדופן לא היה ניתן לקיים את פעילות המרכז ולקדם אותו להישגים משמעותיים בתחום הקיימות.

אני מקווה ומאחל שיחד נמשיך להוביל ולקדם את פעילות המרכז, על כל רבדיו, בתחום חיוני זה במטרה להוביל שינוי ולקדם עתיד טוב יותר לנו ולדורות הבאים.

קולות קוראים של מרכז האוניברסיטה העברית לקיימות 2025

מחקר רב- ובין-תחומי, בנושאי קיימות.

נושאים לדוגמא: איכות הסביבה, אנרגיה, אקלים, ערים חכמות, שיקום אקולוגי, יזמות עסקית סביבתית, ניהול משאבים סביבתיים, בריאות, מדיניות, קיימות וחברה, מורשת תרבותית ועוד.

התמיכה מיועדת למחקרים חדשים המבוססים על שיתופי פעולה בין חוקרים מתחומים שונים.

• קול קורא למחקר בתחום הקיימות שת"פ בין דוקטורנטים מתחומי דעת שונים. [לפרטים נוספים](#)

• קול קורא למחקר בתחום הקיימות שת"פ בין חוקרים מתחומי דעת שונים. [לפרטים נוספים](#)

קדם-הצעות יש להגיש עד 02/03/2025. תשובה לגבי מעבר להצעה מלאה תתקבל עד 31/03/2025.

את ההצעות המלאות יש לשלוח עד 18/05/2025.

מלגות במסגרת תוכנית הדגל של ות"ת למחקר בתחום הקיימות ומשבר האקלים תשפ"ה

חגי אייל, פוסטדוקטורנט - לימוד תהליכי הובלת סדימנט בהשפעת זרמים וסופות גלים לשמירה על סביבה חופית יציבה וברת קיימא

Studying nearshore sediment transport under currents and storm waves for maintaining our coastlines stable and sustainable: Physical & numerical modeling guided by direct field observations

נבו שגיא, פוסטדוקטורנט - תפקידם של בעלי חיים מפרקים בתיווך השפעות מרעה על מחזור הפחמן
Soil Macrofauna as Mediators of Livestock Impact on the Carbon Cycle

ארז פויר, דוקטורנט - חוסנם והשרדותם של עצים תחת גלי חום ובצורות
Tree resilience and survival under heatwave and drought events

"במאמר מוסגר"

תאים סולריים מבוססי פרובסקייט עם יכולת הארה דו-צדדית

מאת פרופ' ליעוז זמנר, הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע.

בשנים האחרונות התחוללה מהפכה בתחום התאים הסולריים, בעקבות גילוי חומר בשם פרובסקייט. חומר זה מצטיין ביכולת גבוהה לקלוט את אור השמש ובתפקוד מצוין בתאים סולריים, מה שהוביל להפחתה משמעותית בעלויות הייצור, להרחבת היישומים האפשריים של תאים סולריים ולשיפור ניכר ביעילות המרת האנרגיה.

במעבדתנו פיתחנו תא סולרי המבוסס על פרובסקייט וכולו ניתן להדפסה, תא סולרי זה מתאפיין ביציבות גבוהה וביעילות מרשימה. תהליכי הייצור של תא סולרי זה הינם פשוטים וזולים יותר מהקיימים, ומאפשרים שימוש בסביבת עבודה שאינה דורשת תנאים מיוחדים.

במסגרת המחקר פותח תא סולרי ייחודי המסוגל לקלוט את אור השמש משני צדדיו בו זמנית, ובכך לנצל באופן מיטבי את אנרגיית השמש להפקת חשמל. ניתוח מעמיק של פעולת התא הסולרי גילה כי מנגנון הפעולה שלו משתנה בהתאם לצד ההארה, וכי גם תחום בליעת האור שלו משתנה בהתאם. ממצאים אלו מהווים נקודות מפתח לשיפור היעילות של התא ולמיצוי הפוטנציאל שלו בתנאי תאורה מגוונים. באופן מעניין ומפתיע, המחקר הראה כי התא הסולרי מסוגל לפעול גם כהתקן פולט אור, בנוסף לתפקודו כתא סולרי. המחקר הדגים את יכולתו של התא לקלוט אור משני צדדיו ולייצר מטענים חשמליים, וכל זאת ללא צורך בהוספת שכבות מיוחדות או בשינויים נוספים בהתקן.

אדמה קדושה, אידיאלים ירוקים: דיונים אקולוגיים-תיאולוגיים על שמיטה בישראל

מאת פרופ' איתי גרינשפן, ביה"ס לעבודה סוציאלית ועינט קרמר דוקטורנטית, ביה"ס לעבודה סוציאלית.

בשנים האחרונות מתחדדת הקריאה לבחינה מחודשת של יחסי אדם-סביבה ולעידוד אורחות חיים מקיימים יותר. קריאות אלה מובילות גם לבחינת הדרכים שבהן אתיקה דתית, טקסים ותיאולוגיה יכולים לעורר מודעות אקולוגית ולהוות מקור השראה לשינוי סביבתי. בישראל, המחקר על הזיקה בין אתיקה דתית לעשייה סביבתית נמצא בשלבי התפתחות, תוך התמקדות בקשרים בין תאריכים מרכזיים במעגל השנה העברי לבין תפיסות סביבתיות.

שנת השמיטה היא דוגמה מצוינת לכך מכיוון שהיא מעלה שאלות על יחסי אדם-אדמה, אחריות סביבתית וצדק חברתי. המאמר "אדמה קדושה, אידיאלים ירוקים: דיונים אקולוגיים-תיאולוגיים על שמיטה בישראל" בוחן את השיח הציבורי סביב שנת השמיטה בשלושה מחזורי שמיטה (2007–2008, 2014–2015, 2021–2022) במדיה הישראלית ומציע כיצד ניתן לפרש מחדש את השמיטה ככלי לעיצוב גישות סביבתיות וחברתיות בישראל בת זמננו.

תוכנית מלגות חדשה לסטודנטים ערבים בלימודי תואר שני בתחומי הסביבה

התכנית הארצית לעידוד השתלבות סטודנטים מצטיינים ערבים ללימודים בתחום הסביבה באוניברסיטת חיפה, באוניברסיטה העברית ובאוניברסיטת בן גוריון. התכנית תחל בשנת הלימודים 2024/25 במטרה לייצר קאדר של אנשי מקצוע בעלי יכולת ומחויבות להשתלבות בתעסוקה בתחומי הסביבה, וייצור ידע יישומי אמין בתחום הסביבה בחברה ערבית.

 [לפרטים נוספים](#)

חטיבה בקיימות אקלים וחברה, לתואר ראשון במדעים העיוניים סטודנטים.ות שנה ב'

החטיבה מיועדת להקנות ללומדים בה ידע תיאורטי ומעשי בנושאים של ההשפעה הפיסית והחברתית של משבר האקלים. מטרתה לזהות את החסמים הטכנולוגיים, התרבותיים והמוסדיים להתמודדות וכן את מגוון דרכי ההתמודדות אשר עומדים לרשותנו.

 [לפרטים נוספים](#)

חדש - סדנה רב תחומית בניהול נגר ומשאבי מים בראיה אגנית (קורס 49604)

הסדנה בשיתוף פעולה בין המכון למדעי כדור הארץ והמחלקה לגאוגרפיה באוניברסיטה העברית, מכון צוקרברג לחקר המים באוניברסיטת בן-גוריון, רשות ניקוז ונחלים שורק לכיש, ואגמא - המרכז לאגני היקוות, נגר ונחלים: ניהול אגן היקוות בישראל. במהלך ארבעה ימים קבוצה של כעשרים סטודנטים מהאוניברסיטה העברית ובן-גוריון, ממדעי הטבע, מדעי החברה וחקלאות, למדו על תהליכי נגר ונחלים והאינטרקציה של הסביבה הטבעית עם האדם, בהיבטים של פיתוח ותכנון. הקורס כלל הרצאות ממרצי הקורס ומומחים שונים, סיורים בשטח, ופרויקט מרכזי שליווה את הקורס. הקורס הדגיש את החיבור בין תאוריה ופרקטיקה, ובין היבטים פיזיים, סביבתיים ותכנוניים בניהול נגר בראיה אגנית.

פרויקטים ופעילויות במסגרת המרכז לקיימות

פרויקט צמצום פליטות גזי החממה

פרויקט צמצום הפליטות עוסק בפעילות האוניברסיטה העברית בקמפוסים הר הצופים וגבעת רם. נשיא האוניברסיטה, פרופ' אשר כהן, עומד מאחורי ההנחייה לקידום הפרויקט אשר מנוהל על ידי מרכז הקיימות דרך יו"ר הועדה האקדמית פרופ' ליאור הרמן ומנהל הפרויקט יובל זיו. חברת הייעוץ שנבחרה להובלת הפן המקצועי היא חברת אקוטריידס. הפרויקט מנתח ומציג תמונה מפורטת של טביעת הרגל הפחמנית על בסיס הפעילות בקמפוסים הר הצופים וגבעת רם, ומפתח תכנית המלצות ליישום פעולות הפחתת פליטות.

פורומים מיעצים לקובעי מדיניות

קבוצת עבודה בנושא זיהום פלסטיק

כחלק מקידום מדיניות בתחום בריאות וסביבה, לקחנו חלק בכתיבת מאמר סקירה מקיף באשר לסכנות הבריאותיות בחשיפה לפלסטיק, תוך שורת המלצות מדיניות ופעולות להפחתת החשיפה לפלסטיק והשימוש בו. המאמר זכה לתהודה רבה בעקבות פרסומו בכתב העת HPR ובעקבותיו הוזמנו לדיוני צוות ההיועצות לאמנת הפלסטיק בראשות המשרד להגנת הסביבה.

מועצת המזון של ירושלים

השתתפנו בתהליך הקמת מועצת המזון העירונית של ירושלים בהובלת ארגון 'מצילות המזון' יחד עם נציגי חברה אזרחית, עסקים וממשל, בשיתוף פעולה עם עיריית ירושלים. חזון המועצה החדשה: להתוות מדיניות מזון ברמה העירונית בירושלים תוך שותפויות רחבות ותוכניות אופרטיביות משולבות, במטרה לבסס מערכת מזון חסינה, בריאה ומקיימת.

תוכניות שיקום ופיתוח חבל תקומה

המרכז סייע לצוותי עבודה בתחום אנרגיה מתחדשת באשכול נגב מערבי בהכנת סקירות רקע. צוותי העבודה השתתפו בעבודת המטה בראשות מנהלת תקומה בתחום שיקום ופיתוח אנרגטי מקיים לחבל תקומה. בהקשר זה ראוי לציין כלי גאוגרפי חישובי להערכת פוטנציאל ייצור אנרגיה סולארית בשטח הבנוי ביישובי חבל תקומה, אשר פותח (ללא מעורבות המרכז) כחלק מתוכנית "דרום ירוק" בהובלת המשרד להגנת הסביבה.

התוכנית הלאומית להצללה ולקירור המרחב העירוני

המרכז השתתף בוועדה מיעצת בתחום איסוף נתוני הצללה וייעור עירוני ברשויות מקומיות, בהובלת המרכז לייעור עירוני ולהצללה בשיתוף קרן יד הנדיב. איסוף נתונים על תשתיות עצים ברשויות וארגון המידע בפלטפורמה דיגיטלית ונגישה לציבור, מהווה נדבך מרכזי בתוכנית האסטרטגית להצללה ולקירור המרחב העירוני בישראל במסגרת היערכות לשינויי האקלים. מידע נוסף – בהחלטת ממשלה מס' 1022 מיום 23.01.2022.

פרויקטים לקידום קיימות ואקלים - קורס 49611

קורס מעשי ויחודי של ביה"ס ללימודים מתקדמים בסביבה בהובלת ד"ר הדס מגן מולכו. במסגרת הקורס הסטודנטים מקדמים פרויקטים יישומיים מוכוונים אימפקט בתחומי קיימות, במסלול מותאם אישית. מרכיבי העשייה והתכנים נגזרים מהפרויקטים בהם הסטודנטים יעסקו בפועל. בפרויקטים שמהותם פעילות הסברתית, הסטודנטים יתמקדו בהנגשת ידע לכדי תכנים ופעילויות ב'גובה העיניים' להנעת שינוי תודעתי-התנהגותי, בהתאמה לקהלי היעד שיוגדרו. בפרויקטים מחקרניים, התכנים יתמקדו בהיבטים מתודולוגיים יישומיים בהתאם למאפייני הפרויקט.

מיזם מחשבון טביעת רגל פחמנית-סביבתית

המרכז לקח חלק בתהליך הפיתוח של כלי דיגיטלי להערכת טביעת רגל פחמנית-סביבתית, מוכוון שינוי התנהגות ברמת הפרט. המיזם, בהובלת מעבדת 'לשם שינוי' בביה"ס למדיניות ציבורית, נועד להנגיש לציבור הרחב מידע וטיפים מעשיים כיצד אורח החיים ופעולות קטנות בשגרה היומיומית שבשליטת הפרט (בתחומי צריכת אנרגיה, מזון ופסולת), יכולים ליצור שינוי.

JalJulEco - לקידום קיימות בג'לג'וליה

המיזם, בהובלת הסטודנטית רנין שוואהנה, מסטרנטית בלימודי איכות הסביבה ומשאבי טבע בחקלאות, נועד לרתום תלמידים בחטיבת הביניים אלראזי בג'לג'וליה כנאמני קיימות וכסוכני שינוי תודעתי-התנהגותי. בפרויקט שותפים איגוד ערים לסביבה - משולש דרומי, גורמי מפתח במועצת ג'לג'וליה, הנהלת וסגל ביה"ס ונציגי הורים.

Food Share - מסירת אוכל בשכונה במטרה לצמצם בזבז מזון

המיזם, בהובלת הסטודנטית מרגריטה מזור, מסטרנטית במדעי האטמוספירה וסביבה, מופעל כקבוצות וואטסאפ שכונתיות (מונות כיום כ-3,000 משתתפים). בקהיליה זו מונגשים מידע וטיפים בעולמות תוכן של קיימות בתחומי מזון ופסולת. להצטרפות לקבוצות ולמידע נוסף

עונה 4 פודקאסט 'קיימות בעברית' בהנחיית ניב מאירסון

- פרק 1 - "מאקטיביזם להובלת שינוי במגזר הציבור" עם ד"ר ליהי שחר ברמן.
- פרק 2 - "עיצוב בר קיימא וכלכלה מעגלית" עם מאי מאירסון, מעצבת תעשייתית DaikaWood וגלית לבב, מעצבת אופנה מקיימת. (Re.Gal)
- פרק 3 - "אקטיביזם לשמירת טבע וזכויות בעלי חיים" עם גלי אבן חיים, יו"ר תא אנימלס באוניברסיטה העברית ועופרי אוד, ממובילות המאבק להצלת הרי ירושלים.
- פרק 4 - "קיימות בקמפוס" עם יובל זיו יזם שיתופי פעולה ומנהל פרויקטים בתחום הקיימות (מנהל פרויקט פליטות פחמן מטעם המרכז לקיימות) ומיכל אלטשולר רכזת מדיניות חברתית בהתאחדות הסטודנטים.ות הארצית.
- פרק 5 - "תארים מתקדמים בקיימות ותעסוקה ירוקה" עם פרופ' ערן פייטלסון, יו"ר הועדה האקדמית של ביה"ס ללימודים מתקדמים בסביבה, המחלקה לגיאוגרפיה האוניברסיטה העברית ופרופ' ליעוז אתגר, הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע האוניברסיטה העברית.
- פרק 6 - "הייטק וכנולוגיה ירוקה: פודטק, אגרוטק, קלינטק" עם פרופ' עודד שוסיוב, הפקולטה לחקלאות, מזון וסביבה, האוניברסיטה העברית.

